349013 ـ آیا دایی برای تبرج و خودنمایی دختران خواهرش محاسبه خواهد شد؟

سوال

سؤال کننده‌ای می‌پرسد: آیا دایی اجازه دارد در وجود پدر، فرزندان خواهر را به سبب آنکه لباس‌های تنگ می‌پوشند، بزند؟ و آیا در صورت خودنمایی آنان گناهکار می‌شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

دایی در صورتی که پدر زنده باشد ولایتی بر فرزندان خواهرش ندارد

دایی در صورتی که پدر فرزندان خواهرش زنده و عاقل و مکلف و حاضر باشد ولایتی بر فرزندان خواهرش ندارد، زیرا مشخص است که رعایت فرزندان تا وقتی که پدر و مادر زنده‌اند بر عهدهٔ آنان است زیرا آنان در برابر الله تعالی مسئول رعایت و تربیت آنها هستند.

از عبدالله بن عمر ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «هر یک از شما سالارید و هر یک مسئول رعیت خود: پس امیری که بر مردم [امارت می‌کند] راعی آنان است و مسئول بر آنان، و مرد راعی اهل خانوادهٔ خود است و مسئول بر آنان، و زن راعی خانهٔ شوهر خود است و مسئول بر آنان، و برده راعی مال سرور خود است و مسئول بر آن، پس آگاه باشید که هر یک از شما راعی (سالار) هستید و همهٔ شما مسئول رعیت خود». به روایت بخاری (۲۵۵۴) و مسلم (۱۸۲۹).

اما دایی از جهت امر به معروف و نهی از منکر مسئولیت دارد. بنابراین اگر از فرزندان خواهرش چیز منکری دید واجب است که آن را انکار کند.

از ابوسعید خُدری ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «هریک از شما که منکری دید باید آن را با دستانش تغییر دهد، پس اگر نتوانست با زبانش و اگر نتوانست با قلبش و این ضعیف‌ترین [سطح] ایمان است» به روایت مسلم (۴۹).

نووی ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«اما این سخن ایشان ـ صلی الله علیه وسلم ـ که «باید آن را تغییر دهد» به اجماع امت امر ایجاب است. وجوب امر به معروف و نهی از منکر بر اساس قرآن و سنت و اجماع امت ثابت است و همچنین از جملهٔ نصیحت است که همهٔ دین است» (شرح صحیح مسلم: ۲/ ۲۲).

ثانیا:

آیا دایی حق تأدیب فرزندان خواهرش را دارد؟

در چنین حالتی دایی حق زدن فرزندان خواهرش را ندارد؛ زیرا تادیب از طریق زدن تنها حق پدر یا کسی است که بر کودک ولایت دارد یعنی کسی که پدر یا قاضی شرع او را وکیل کرده است.

در «الموسوعة الفقهية الكويتية» (۱۰/ ۲۵) آمده است:

«مباح است که پدر یا مادر فرزندان خود را به قصد تأدیب بزنند، و همچنین وصی... معلم نیز ولایت تأدیب را از ولی دریافت می‌کند».

اما اگر پدر از کار دایی خبردار شود و چیزی نگوید این اقراری است برای دایی و تاییدی است بر کار او، بنابراین همانند توکیل برای دایی است که تأدیب آنان را آنطور که مناسب می‌بیند بر عهده بگیرد.

در برخی از خانواده‌ها دایی در منزلتی قرار دارد که به او چنین اجازه‌ای را می‌دهد و مردم این را به عنوان یک عرف پذیرفته‌اند و انکارش نمی‌کنند.

اما اگر پدر به رفتار دایی اعتراض کرد دایی باید به همان نصیحت اکتفا کند و همچنین پدر و مادر را نصیحت کند زیرا این مسئولیت آنان است و آنان هستند که چنین سلطه‌ای را بر دختران خود دارند که آنان را به اجبار از پوشیدن لباس حرام منع کنند.

والله اعلم